

RICHARD HOFSTADTER OG DEN LIBERALE TRADITION

AF

CARSTEN STAUR

I

Den amerikanske historiker Richard Hofstadter blev født i Buffalo i staten New York i 1916. Efter en kortere tid på University of Buffalo kom han i 1937 til Columbia University i New York City, og her forblev han, med en afbrydelse fra 1942–1946 ved University of Maryland, resten af sit liv. En af Hofstadters sidste bøger er dediceret — og der er meget af en kærlighedserklæring i det — »To the Columbia historians. My teachers, 1937–1942. My colleagues, 1946–«.¹ Hofstadter blev Assistant Professor i 1946, Associate Professor 1950, Professor 1952 og fra 1960 til 1970 var han De Witt Clinton Professor of American History. Han døde efter en tids sygdom i oktober 1970, kun 54 år gammel.²

Trods det forholdsvis korte tidsrum højere magter tilstod Hofstadter som historiker, havde han ved sin død et meget omfattende og berømmet historisk forfatterskab bag sig — en halv snes bøger, foruden mange artikler, indledninger og oversigter og de collegelærebøger, der altid følger med amerikansk berømmelse.³ Han debuterede allerede i 1938 og skrev i sin studietid flere mindre artikler. Den første bog var »Social Darwinism in American Thought«, som kom i 1944. Men det var først med sin næste bog, »*The American Political Tradition And the Men Who Made It*« fra 1948, Hofstadter fik sit gennembrud overfor offentligheden. »*The American Political Tradition*« var oprindeligt planlagt som en essaysamling, men forlaget, Alfred A. Knopf, overtalte Hofstadter til at skrive en introduktion, der trak linien i bogen op.⁴

Hofstadters hovedværk var »*The Age of Reform*« fra 1955. Bogens emne var reformbevægelserne fra Bryan til Franklin Roosevelt, og den indbragte sin forfatter en Pulitzer-pris. I 1960'erne kom flere bøger fra hans hånd. »*Anti-Intellectualism in American Life*« fra 1962 bragte ham endnu en Pulitzer-pris, men mere relevant for denne oversigts problemstilling er »*The Paranoid Style in American*

¹ Richard Hofstadter, *The Idea of a Party System*, 1969.

² *Who Was Who (1961–1970)*, London 1972; C. Vann Woodward's nekrolog i *Am. Hist. Rev.* 76, 1971, s. 957 ff.

³ For en fuldstændig bibliografi, se Paula S. Fass, *The Writings of Richard Hofstadter: A Bibliography*, s. 368–381 i *The Hofstadter Aegis. A Memorial*, eds. S. Elkins og E. McKittrick, New York 1974.

⁴ Hofstadters forord til den hebræiske udgave 1967, trykt i *Vintage book* udgaven af *The American Political Tradition*, 1973.

Politics and Other Essays« fra 1965, en samling og revision af Hofstadters væsentligste essays mellem 1954 og 1965, og hans sidste store værk, »*The Progressive Historians*« fra 1968, om de tre store progressive historikere, Turner, Beard og Parrington.

Umiddelbart før sin død planlagde og påbegyndte Hofstadter et stort trebindsværk om Amerikas historie. En del af det blev færdigt og udkom posthumt i 1971 som »*America at 1750. A social portrait*«. I det brev til forlaget, hvori Hofstadter skitserede ideerne med sit store værk, sin »*memorial history*« — et brev Beatrice Kevitt Hofstadter lod trykke i sit forord til »*America at 1750*« — forsøgte han at indkredse sin egen form for historieskrivning. Han ville skrive en generelt fortolkende syntese for, hvad vi ville kalde den almindeligt begavede læser; den der, med Hofstadters ord, kunne forstå og gøre intellektuelt brug af mere sofistikeret historieskrivning. Ikke decideret popularisere, men skrive godt og forståeligt i en form, der samlede kvaliteterne i den gamle narrative litterære historieskrivning og den moderne videnskabelige monografi. Historie var for Hofstadter en videnskab, men historieskrivningen, der skulle formidle dens resultater til ikke-fagfolk, var også underkastet et litterært ansvar.⁵

Det er væsentligt at fastholde, at Hofstadter ikke skrev for sine kolleger alene — med mulig undtagelse af »*Social Darwinism*« og »*The Progressive Historians*«. Hofstadter ville læses og gerne af mange, og derfor blev den skarpe, præcise og farverige essayform hans foretrukne, også når det gjaldt større arbejder. Essays, hvori han byggede sine synteser mere på analyser af fortidige litterære og politiske debatter og på den nutidige forskning, end på nogen selvstændig arkivgranskning. Der er f. eks. kun én arkivhenvisning i hovedværket »*The Age of Reform*« (til Donnelly-papirerne s. 101). Der er derfor nok også nogle, der vil mene, at Hofstadter egentlig ikke var »rigtig« historiker, og at han havde for meget luft under vingerne og mere var interesseret i at sætte tanker igang hos sine fagfæller og læsere — hvad der jo er essayets styrke — end han var i at give grundige redegørelser for årsagssammenhænge. C. Vann Woodward citerer i sin nekrolog nogle ord om Carl Becker som også gældende Richard Hofstadter: »He tried to discover, persuade, reanimate, evoke, or suggest, he did not expect to 'prove'«. ⁶ Måske netop derfor har Hofstadters indflydelse i amerikansk historieskrivning i efterkrigstiden og især i 1950'erne været så overordentlig stor.

Jeg vil i denne oversigt søge at analysere, hvad jeg betragter som det helt centrale tema i Richard Hofstadters forfatterskab: Opgøret med den amerikanske liberale tradition, såvel indenfor historieskrivningen som indenfor den amerikanske politiske historie.⁷ Der er andre temaer end dette i Hofstadters forfatterskab,

⁵ Richard Hofstadter, *America at 1750*, New York 1971. Jf. også Arthur M. Schlesinger, jr., *Richard Hofstadter*, s. 278-315 i M. Cunliffe og R. Winks, *Pastmasters*, New York 1969.

⁶ Van Woodward, *anf. arb.*

⁷ Der er foretaget to større analyser af Hofstadters forfatterskab. Udover Schlesingers artikel (jf. note 5) findes S. Elkins og E. McKittrick, *Richard Hofstadter: A Progress*, s. 300-367 i sammes *The Hofstadter Aegis. A Memorial*, New York 1974. Herudover er Hofstadter kortere behandlet i Gene Wise, *American Historical Explanations*, Homewood, Illinois 1973, og af Niels Thorsen i *Nyere Tendenser i Amerikansk Historiografi: Debatten om »Konflikt« og »Konsensus«*, HT 74.

f. eks. hans vedvarende engagement med akademisk frihed og de akademiske traditioner og med det amerikanske højre som fænomen. Men opgøret med den liberale tradition — påvisningen af dens fallit — er så afgjort Hofstadters fundamentale historiske og menneskelige problem. Det er derfor rigtigt indledningsvist at klarlægge, hvad der mere præcist menes med »opgøret med den liberale tradition«.

Hofstadters udgangspunkt var den liberale progressive historieskrivning; den dualistiske konfliktopfattelse af den amerikanske historie og den deraf følgende idealisering af og identifikation med den liberale politiske tradition, der dominerede hele den amerikanske historieskrivning i den første halvdel af dette århundrede — først og fremmest gennem Charles A. Beard. Hofstadter blev som historiker »født« i denne tradition — på det Columbia University, der mere end noget andet symboliserede den progressive historieskrivning.⁸ Men som de fleste andre af sin generation brød han efter krigen med den progressive konfliktopfattelse. Ikke brat og smertefrit, tværtimod. Hofstadter så på én gang værdierne i den progressive historie, som han ønskede at bevare, og dens katastrofale svagheder som forklaring, som han måtte gøre op med.

Ud af opgøret med Beard og de andre progressive historikere, eller snarere vekselvirkende med det voksende i 1950'erne et opgør med de progressives helte, den liberale politiske tradition og de myter, der var forbundet med denne. Hofstadter følte, at de progressive historikere havde holdt hånden over den liberale tradition, som de selv var en del af — Jefferson, Jackson, Lincoln, Bryan, Teddy Roosevelt, Wilson og — i mindre grad — Franklin Roosevelt. Hofstadter ville omvendt afsløre den liberale tradition som det, den forekom ham at være, nemlig konservativ. Han ville bringe amerikanerne til erkendelse af, at den liberale tradition ikke — som de progressive historikere hævdede — kunne løse de problemer, USA stod overfor — »in an age of concentration, bigness and corporate monopoly«.⁹ Han ville fjerne de legender og myter om den liberale tradition, der blokerede for denne selverkendelse og tvinge nationen til radikal nytænkning. Hofstadters opgør med den liberale tradition blev taget op af andre historikere, men fra en modsat synsvinkel, der aldrig havde været hans hensigt. Dette tillige med en stigende kritik af hans form for opgøret med den liberale politiske tradition, fik ham i 1960'erne til kritisk at overveje mange af de synspunkter, han havde haft i 1940'erne og 1950'erne. Hofstadter befandt sig ved sin død i endnu en af de overgangsfaser, hans liv var så rigt på.

II

Richard Hofstadters opgør med den progressive historieskrivning var fremfor alt et opgør med Charles A. Beard. Det var Beard, der mere end nogen anden havde været Hofstadters åndelige mentor i 1930'erne og begyndelsen af 1940'erne, eller — som det blev udtrykt i »The Progressive Historians« — hans »intellektuelle

⁸ John Higham, *History*, Englewood Cliffs, New Jersey 1965, s. 179.

⁹ *The American Political Tradition*, s. xxxiv (1973-udg.); jf. *The Age of Reform*, introduction og s. 328.

fader«. Hofstadters første essays og også »Social Darwinism« blev skrevet indenfor rammerne af Beards og i mindre grad Parringtons historiesyn.¹⁰ Det var Beard, Hofstadter igen og igen vendte tilbage til som sit hovedmål, når han angreb den progressive historieskrivning. Jeg vil i det følgende undersøge dette opgør i lyset af Beards hovedværk, »An Economic Interpretation of the Constitution of the United States« fra 1913.

Hofstadter udtrykte sin utilfredshed med den progressive historieskrivning i »The American Political Tradition« i 1948, men det var en utilfredshed, der primært gjaldt dens udarten i 1930'erne til »overpowering nostalgia«. Den tidlige og mere sobre del af den progressive historieskrivning, repræsenteret af netop »An Economic Interpretation«, havde han stadig stor respekt for.¹¹ Respekten var tydeligt mindre to år senere i essayet »Charles Beard and the Constitution«.¹² I dette essay undersøgte Hofstadter bogens ideer og struktur, ikke Beards faktuelle fortolkning af den amerikanske forfatnings tilblivelse; dette sidste kunne kun gøres af »someone who has done massive research in the period with which it deals«, hvad Hofstadter ikke havde.

Da Hofstadter i 1968 skrev »The Progressive Historians«, var der imidlertid i den forløbne periode sket en voldsom vækst i forskningen omkring forfatningens tilblivelse; dette gjorde det nu muligt at gå ind i en meget grundig kritik af selve Beards historiske fremstilling, hvad der er den store kvalitet ved bogen sammenlignet med essayet fra 1950. Men herudover er det meget store afsnit om Beard i »The Progressive Historians« kun en meget grundig uddybning, punkt for punkt og i samme rækkefølge, af Hofstadters tidlige kritik. Der er — er det min opfattelse — meget lidt nyt i »The Progressive Historians« hvad Beard angår. Jeg vil med dette argumentere for, at analysen af Beard egentlig ikke hører hjemme i 1968, men derimod i slutningen af 1940'erne. Der skete ikke nogen væsentlige ændringer i Hofstadters opfattelse af Beard efter 1950; mønstret var tegnet, og der manglede blot farvelægningen. At Hofstadters opgør med Beard først fandt sin mere endelige form i 1968, vidner mere om hans dybe engagement med sit emne og om, hvor fundamentalt dette opgør var for ham, selv efter at Turner, Beard og Parrington forlængst var døde og forsvundne — også indflydelsesmæssigt.

Beards tese i »An Economic Interpretation« var, at den amerikanske forfatning i 1787 blev skabt af landets handels-, penge- og industrioverklasse, som ønskede en bedre garanti, end Confederationsartiklerne gav, for deres værdier i statspapirer og for deres investeringer i handel, skibsfart mv. — i form af en stærk centralregering. Det var, mente Beard, en klasses klare og direkte økonomiske interesser, der lå bag forfatningen, og ikke abstrakte politiske ideer.¹³

Det centrale i den kritik, Hofstadter rejste i »The Progressive Historians« — når man går udover hans opsummering af den senere forskning og dennes kritik,

¹⁰ The Progressive Historians, s. xiv; The Age of Reform, s. 12.

¹¹ The American Political Tradition, introduction og s. 464.

¹² Trykt første gang i American Quarterly ii (Fall, 1950), senere også i Howard K. Beale (ed.), Charles A. Beard, Kentucky 1954.

¹³ Det følgende refererer til The Progressive Historians, kap. 6 og 7.

især af Beards databehandling og af hans måde at uddrage sikre konklusioner af mangelfulde data — var to ting. For det første Beards opfattelse af, hvad der var de drivende kræfter i historiens udvikling, af forholdet mellem økonomiske og materielle interesser (»interests«) og ideer i bred forstand; for det andet Beards »present-mindedness«.

Beards teoretiske udgangspunkt var, at der var en dynamisk relation mellem interesser og ideer; at ideer har udgangspunkt i interesser og interesser i ideer. Der er næppe mange, der vil betvivle det fundamentalt rigtige heri under en eller anden form. Men i praksis fjernede Beard sig bogen igennem klart fra dette udgangspunkt. Hans afsnit om forfatningsfædrenes økonomiske interesser var tre gange større og anderledes grundigere end hans afsnit om deres politiske ideer. Beard gav de økonomiske interesser et primat og fremstillede forfatningsfædrene som mennesker, der klart perciperede deres interesser og bagefter fandt de politiske ideer, der bedst fremmede disse interesser. Underforstået i hele bogen var, at hvis man blot kunne finde og forklare sine studieobjekters (in casu forfatningsfædrenes) økonomiske og materielle interesser, ville man gennem dette have skabt en tilfredsstillende forklaring på deres ideer. Hofstadter påpegede heroverfor, at mennesker i deres perception og definition af deres interesser naturligvis afspejlede deres ideer og erfaringer. Økonomiske interesser er ikke noget indlysende eller givent; de opfattes gennem et filter af ideer og erfaringer og må afvejes mod andre, måske modstridende interesser og forhåbninger. Ideer er derfor i sig selv interesser, for så vidt som de gør krav på tilfredsstillelse. Man kunne derfor ikke efter Hofstadters mening, som Beard havde gjort det, give hverken ideer eller interesser et primat i sin historiske forskning, man måtte hele tiden se dialektikken mellem de to faktorer.

Hofstadters andet punkt var Beards »present-mindedness«, dvs. at Beard som engageret i sin samtids politiske kamp for et styrket demokratisk system gik til historien efter beviser og argumenter. Hofstadter skrev i slutningen af »The Progressive Historians« med adresse til Beard specielt: »The activist historian who thinks he is deriving his policy from his history may in fact be deriving his history from his policy, and may be driven to commit the cardinal sin of the historical writer: he may lose his respect for the integrity, the independence, the pastness, of the past«.¹⁴ Beard så problemer og situationer i 1787 som afspejlinger af problemer og situationer omkring 1913. Han så den centrale politiske konflikt omkring den amerikanske forfatning som gældsatte landmænd i enig front fra Massachussets til Georgia i kamp mod spekulanter og kreditorer — som en slags 1787 udgave af Wall Street vs. William Jennings Bryan. Han betragtede selve forfatningen udfra sin samtids synsvinkel og stillede som afgørende kriterium spørgsmålet: Var den demokratisk eller ej? Der var ingen tvivl i Beards sind om, at dette også måtte have været det centrale spørgsmål i 1787, hvad det næppe var (det var derimod spørgsmålet om skabelsen af en nationalstat). Beard kan derfor nok bedst karakteriseres som anakronistisk, selv om Hofstadter ikke

¹⁴ The Progressive Historians, s. 464 f. Hofstadter anvendte ordet »presentminded« første gang i The Age of Reform, s. 22.

selv brugte dette ord i sin kritik. Han rev forfatningen ud af dens historiske kontekst og anskuede og fortolkede den udfra sin samtids problemer og kriterier.

Og det var ikke Beard alene, der gjorde dette. Hofstadter henvendte hele den progressive historieskrivnings dualistiske konfliktopfattelse, opdelingen af den amerikanske historie i en liberal »Jeffersonian« tradition og en konservativ »Hamiltonian« tradition, til »present-mindedness« — det at lade sig lede i så høj grad af nutiden i behandlingen af fortiden, at fortiden totalt mister sin komplekse identitet.

For at få hold over sin kritik måtte Hofstadter udvikle et alternativ til Beard og den progressive historieopfattelse. Et alternativ, der dels indeholdt et organiserende princip, der sikrede, at ideerne — bredt forstået som de følelsesmæssige, moralske og intellektuelle kræfter¹⁵ — forblev i focus igennem den historiske undersøgelse tillige med de økonomiske og materielle interesser, og dels indeholdt en garanti for, at historikeren ikke drog konklusioner om hvilken politik, der skulle føres i fremtiden udfra historiens erfaringer, med al den fare for selv at skabe historiens erfaringer, som dette indebar.

Hofstadter fandt sit organiserende princip i en skelnen mellem »*interest politics*« og »*status politics*«. Hans kollega på Columbia University, sociologen Robert K. Merton, havde i 1949 lanceret sin funktionsanalyse, hvori han for alle handlinger skelnede mellem manifesterede funktioner, dvs. resultater, der var mere eller mindre bevidst tilstræbt gennem handlingen, og latente funktioner, dvs. resultater, der ikke var tilstræbt og måske endda slet ikke opfattedes som resultater af handlingen af de agerende selv.¹⁶ I et essay fra 1954, »The Pseudo-Conservative Revolt« om McCarthyismen, omsatte Hofstadter Mertons generelle teorier til amerikansk politik.¹⁷

Det politiske liv var, skrev Hofstadter, ikke blot en arena, hvorpå forskellige sociale grupperes interesser kæmpede mod hinanden om realiseringen af konkrete økonomiske mål. Det var også en arena, hvorpå der projiceredes status aspirationer og status frustrationer, og hvorpå de to ting — økonomiske interesser og status aspirationer — vævedes sammen. Der var derfor to sider af politik, bestandig interagerende: »Interest politics«, der var sammenstødene mellem forskellige grupperes bevidst formulerede økonomiske målsætninger, og »status politics«, der var sammenstødene mellem forskellige ofte mere ubevidste status aspirationer og andre personlige motiver. Historikeren måtte i sin analyse hele tiden have begge sider for øje. Hofstadter mente yderligere, at der var en generel tendens igennem den amerikanske historie til, at interest-aspektet dominerede i krise- og depressionstider, mens status-aspektet dominerede i økonomiske opgangs- og velstandstider.¹⁸ Det var derfor naturligt nok, at Hofstadter, hvis interesse primært var at undersøge anvendeligheden af status-aspektet i praksis, i sin egen forskning koncentrerede sig om de politiske bevægelser og strømninger i økonomisk gode tider, som tiden før Første Verdenskrig og 1950'erne og 1960'erne.

¹⁵ The Progressive Historians, s. 244.

¹⁶ Elkins og McKittrick, anf. arb., s. 317 ff.

¹⁷ The Paranoid Style in American Politics, s. 41–65, især 52 ff.

¹⁸ Sst., s. 53; Schlesinger, anf. arb., s. 297.

Hofstadter havde vanskeligere ved at finde en garanti mod »present-mindedness«. I slutningen af »The Progressive Historians« trak han sit syn på forholdet mellem fortid og fremtid op. Han fremhævede, at historie var deskriptiv, ikke preskriptiv. Det var historikerens opgave at finde og redegøre for fortidens indhold, ikke at tage stilling til, om han eller hun syntes om eller kunne bruge sine resultater i den politiske debat. Hofstadter erkendte konflikten mellem historikernes »desire to count in the world and their desire to understand it«, men han tog så klart parti imod, at det var historikernes opgave at give løsninger for fremtiden.¹⁹

Så vidt så klart. Men Hofstadter erkendte samtidig, at han selv var historiker udfra et stærkt engagement med sin samtids problemer, som han ønskede at belyse historisk. Og han søgte netop et stort publikum, fordi han følte, han havde noget meget væsentligt at sige om samtids problemer og om de politiske løsninger på dem, der blev tilbudt fra forskelligt hold.²⁰ Der var et problem heri, som Hofstadter aldrig kom over. Hans opgør med Beards »present-mindedness« tvang ham over i en fastlåst modposition, som han ikke kunne udfylde i praksis, og som han vel egentlig også erkendte det umulige i at udfylde. Hans historiografiske studier havde jo vist ham, at historie ikke var objektiv, men at der altid var en dualisme mellem subjekt og objekt.²¹ Denne splittelse prægede Hofstadters opgør med hele den liberale politiske tradition. Han kunne gøre op med den udfra en samtidig problemstilling — dens fallit i det 20. århundrede — men han kunne ikke direkte pege på, hvad der skulle erstatte den; det ville være at gøre brug af historiens erfaringer. På den anden side havde han jo en mening om det, og det lykkedes ham da også at få den ud. Men altid indirekte.

III

Samtidig med at Richard Hofstadter gjorde op med de progressive historikers metodiske unoder på det teoretiske plan, undersøgte han også kritisk, hvordan de anvendte deres redskaber i praksis i den generelle fremstilling, de gav af den amerikanske samfundsudvikling, og han foretog en total revision af hele det traditionelle billede af den amerikanske udvikling.

Revisionen ses først og fremmest i »*The American Political Tradition*«, der var et forsøg på at udmønte en ny synsvinkel, der bedre end de progressive historikers dualistiske konfliktopfattelse kunne forklare det specielle i den amerikanske udvikling, som Hofstadter så den; nemlig manglen på fundamentale konflikter. »*The American Political Tradition*« var *ikke* nogen historisk undersøgelse, det var en skitse: Man begår en stor fejl, hvis man tager den for alvorligt og hænger sig i (ofte fejlagtige) detaljer. Hofstadter kunne i og for sig lige så godt have afleveret et mindre essay, der mere direkte sagde, hvad han ville. Men det ville næppe have haft samme indflydelse, og under ingen omstændigheder havde det været så spændende læsning.

¹⁹ *The Progressive Historians*, s. 454 og 463 f.

²⁰ Vann Woodward, *anf. arb.*; *The Age of Reform*, s. 3, 14 og 328.

²¹ Schlesinger, *anf. arb.*, s. 280.

I bogen forsøgte Hofstadter at nyvurdere den amerikanske politiske kultur i lyset af »the common climate of American opinion«. Han slog fast, at der kun var én politisk tradition igennem den amerikanske historie og ikke to, som hævdede af de progressive historikere. Titlen var udtrykkelig »The ... Tradition«. Man kunne konstatere mange og ofte alvorlige konflikter i den amerikanske historie, men det var konflikter om specifikke spørgsmål, ikke om politiske grund-sætninger: »However much at odds on specific issues, the major political traditions have shared a belief in the rights of property, the philosophy of economic individualism, the value of competition: they have accepted the economic virtues of capitalist culture as necessary qualities of man«. ²² Hofstadter lagde ikke skjul på, at han befandt sig udenfor og til venstre for denne liberalkapitalistiske politiske tradition.

Den dybtgående konflikt mellem en konservativ og en liberal tradition var en myte skabt af den progressive historieskrivning. Der var ingen grundlæggende politiske uoverensstemmelser mellem Jefferson, Jackson, Lincoln, Bryan, Teddy Roosevelt og Wilson og deres konservative modstandere (jeg lader i første omgang Franklin Roosevelts New Deal ude af betragtning; den indbød et særligt problem for Richard Hofstadter, som jeg vil tage op senere). Og hvad mere var: Den forskel, der var, var paradoksalt nok, at den liberale tradition på sin vis var mere ægte konservativ end den tradition, der sædvanligvis opfattedes som den konservative.

De liberale havde nemlig en udpræget protestantisk økonomisk etik, der medførte, at de opfattede det økonomiske system mere som et system, der skulle stimulere og belønne bestemte individuelle karaktertræk, den enkeltes dygtighed, ærlighed og vilje til hårdt arbejde, end de opfattede det som en form for organisation af produktion og forbrug i samfundet. De havde også en agrar-individualistisk horisont, fremmed for et storbymenneske som Richard Hofstadter, der til stadighed fik dem til at tage politisk udgangspunkt i et billede af USA som et Jeffersonsk landbrugs- og småhåndværkersamfund, uden fornemmelse for de problemer, der skabtes af den teknologiske udvikling, urbaniseringen og industrialiseringen.

De liberale, fastslog Hofstadter, ejede ikke evnen til at opfatte forandringer og udviklinger i samfundet. De fastholdt stædigt Jeffersons ideer og horisont i et stadigt mere koncentreret og kompliceret samfund og mistede derigennem mere og mere forbindelsen med »reality«, den samfundsmæssige virkelighed omkring dem; et af de helt centrale begreber hos Hofstadter. Dette selvfølgelig især efter industrialismens endelige gennembrud omkring 1890. Samtidig med at de liberale mistede forbindelsen med den samfundsmæssige virkelighed og begyndte at leve i deres egen forestillingsverden, mistede de også evnen til at analysere virkeligheden og dermed til at skabe et realistisk politisk program, der kunne forandre virkeligheden i den retning, de ønskede det. En smule ondsindet, måske, eksemplificerede Hofstadter dette i form af Herbert Hoover. For hvad var Hoover andet end det 20. århundredes udgave af den liberale tradition? »The things Hoover

²² The American Political Tradition, introduction.

believed in — efficiency, enterprise, opportunity, individualism, substantial laissez-faire, personal succes, material welfare — were all in the dominant American tradition . . . In the language of Jefferson, Jackson, and Lincoln these ideas had been fresh and invigorating; in the language of Herbert Hoover they seemed stale and oppressive«. ²³ Hoover var totalt uden den forståelse for 1930'ernes »reality«, en katastrofal krise i et globalt integreret korporationssamfund, der var nødvendig for i det hele taget at kunne føre politik. »Prosperity is around the corner« og Herbert Hoover var den liberale traditions totale fallit.

Omvendt fremhævede Hofstadter, at de egentlige konservative — i »The American Political Tradition« repræsenteret af forfatningsfædrene, John Calhoun og industribaronerne i slutningen af det 19. århundrede — netop forstod den samfundsmæssige virkelighed, der omgav dem. Ja, at det faktisk var dem — de politisk konservative — der var fornyerne i det amerikanske samfund og som bestandig pressede på med nye økonomiske metoder, nye organisationsformer og ny teknik. Hofstadter skrev nogle få år senere om det 19. århundredes laissez-faire konservative: »We may wonder whether . . . there was ever a conservatism so utterly progressive as this«. ²⁴

»The American Political Tradition« sprængte helt billedet af den amerikanske historie: De liberale var de konservative, de konservative egentlig de progressive. De liberale som progressive var en myte, en legende, der skulle bilde folk ind, at der eksisterede en alvorlig politisk konflikt, hvor der ingen var, og som hindrede, at der skabtes en reel nutidig politisk konflikt i det amerikanske samfund. »The American Political Tradition« var med sin totale udslettelse af begrebet den liberale tradition og al dens gerninger en temperamentsfuld demonstration mod den progressive historieskrivning. Man skal først og fremmest betragte bogen som en nødvendig bog for Hofstadter at skrive; han måtte bryde det progressive billede helt ned, før han kunne fjerne de mere solide sten fra ruinerne og opbygge sit eget mere nuancerede billede af amerikansk historie og af den liberale traditions rolle. Noget af det mest fascinerende ved Hofstadters forfatterskab er vel netop hans trang til at redegøre for sine tanker skridt for skridt og ikke blot publicere et færdigt resultat (ihukommende at tanker bliver aldrig færdige).

»*The Age of Reform*« var Hofstadters historiske hovedværk og hans mest ambitiøse værk. Heri anvendte han for første gang i praksis sin skelnen mellem »interest politics« og »status politics«, og han forsøgte at samle de mest værdifulde indsigter i såvel den progressive historieskrivning som i »The American Political Tradition« i en mere nuanceret syntese. Emnet var den liberale traditions sidste — og for Hofstadter mest afslørende — fase, tiden efter 1890, dvs. Populismen, Progressivismen og New Deal. Hans synspunkter var ikke længere den enkle nedgøring, der havde præget »The American Political Tradition«. Hofstadter erkendte nu, i modsætning til i »The American Political Tradition«, at der eksiste-

²³ Sst., s. 371 f.

²⁴ Social Darwinism, revideret udgave 1955, introduktionen.

rede en liberal tradition, og dermed anerkendte han også de progressive historikers ramme — en konflikt mellem to traditioner. Men han opfattede stadig ikke de to traditioner entydigt, som de progressive historikere havde gjort.

Den liberale tradition fra Jefferson og Jackson frem gennem Populismen, Progressivismen og — i mindre omfang — New Deal havde, mente Hofstadter, »an ambiguous character«, en flertydig karakter. Dens fortjenester gennem den amerikanske historie — gennem oppositionsdannelse, protest og reformer, som skildret af progressive historikere — var store og uomtvistelige. Det amerikanske samfund af i dag er i stor gæld til den liberale tradition for dens konstante humanisering af det amerikanske system. Men den liberale tradition havde også sine negative sider, og det var dem, der var i focus for Hofstadter.²⁵

»The Age of Reform« fremtræder ved første syn anderledes og mere videnskabeligt end »The American Political Tradition«, men den er som denne et indlæg i en fortsat historisk debat. Hofstadter har næppe betragtet bogen som en erstatning for de progressive historikers billede af reformbevægelserne; snarere har han set det som sin opgave at *korrigere* dette billede, at fremhæve nye aspekter. Det er væsentligt for at forstå Hofstadter og for ikke at falde for den fristelse, det er at tage hans bøger for absolut pålydende, at have øje for hans historiografiske bevidsthed, en grundlæggende opfattelse af, at historisk erkendelse opbygges gradvis gennem en stadig dialog mellem historikerne, hvorigenem nye aspekter hele tiden drages ind.²⁶ Når Hofstadter i »The Age of Reform« fokuserede på »status politics«, var det, fordi han ikke mente, at et rent »interest politics« perspektiv, der for Hofstadter mere klart var forbundet med rationalitet og realisme, var egnet til at forklare, hvad der for ham var det centrale i reformbevægelserne: Deres udarten til irrationelle absolutistiske korstog for folkets frigørelse gennem et eller andet politisk universalmiddel, uden nogen forbindelse med den samfundsmæssige virkelighed. Det var ikke, fordi han ville erstatte interesser med status.

Populismen i 1890'erne havde, mente Hofstadter, sit udgangspunkt i landbrugernes ønske om at bevare deres sociale status og politiske dominans i en tid, hvor det blev mere og mere klart, at landbrugets erhvervsmæssige betydning ville blive stadig mindre. Populismens politiske form — først og fremmest sølvbevægelsen og sammensværgelsesteorien, som begge var uden forankring i virkeligheden — var udslag af »status politics. Men der var også en »interest«-side af bevægelsen, der tog udgangspunkt i de kommercielle realiteter og accepterede industrialiseringen, både teknisk og organisatorisk, som noget der var kommet for at blive og udvikle sig yderligere, også inden for landbruget. Og det var først da denne side, der var den politiske realistiske, efter 1897 blev den dominerende i landbrugets organisationer, at landbruget blev en politisk magtfaktor.

Progressivismen var mere klart end Populismen en primær statusbevægelse. Hofstadter så Progressivismens oprindelse i den *Status-revolution* i det amerikanske samfund, der var sket efter 1870. Industrialismen, urbaniseringen, trans-

²⁵ The Age of Reform, s. 18 f.

²⁶ The Progressive Historians, s. xv; Elkins og McKittrick, anf. arb., s. 327.

portrevolutionene og det begyndende korporationssamfund havde fuldstændigt revolutioneret fordelingen af magt og prestige i USA. Der var blevet skabt en ny national overklasse af hovedrige industri- og finansbaroner, som havde taget magten i samfundet og i status reduceret både den gamle halv-aristokratiske New England overklasse og de traditionelt højt respekterede udøvere af de liberale erhverv. Den progressive bevægelse var først og fremmest disse to grupper — og den nye uorganiserede, hastigt voksende middelklassen — oprør med en stigende økonomisk og politisk magtkoncentration, der helt havde ændret statusfordelingen i samfundet.

Hofstadter så altså både Populismen og Progressivismen som *nostalgiske* reformbevægelser, der først og fremmest ønskede at genskabe samfundet, som det engang var. Med små økonomiske enheder, der gav den enkelte muligheder for at blive sin egen herre og med et udbygget demokratisk system, der fjernede den politiske magtkoncentration. Et overskueligt samfund med ansvarlige og uafhængige medlemmer. I denne nostalgi lå reformbevægelsernes konservatisme og deres begrænsning i forhold til det 20. århundredes problemer. Korstog, hvad enten for fri sølvudmøntning eller mod moderne organisationsformer, var ingen realistisk løsning på nutidens centrale problemkompleks: forholdet mellem økonomisk koncentration og demokratisk kontrol. »The Age of Reform« var langt mere nuanceret end »The American Political Tradition«, men anklagen mod den liberale tradition var den samme: At ville føre samfundet tilbage til en uskyldstilstand i fortiden og forbyde mennesker at huske, hvad de havde lært, var med »The Age of Reform«s slutord »no longer within our power«.

Franklin D. Roosevelts New Deal (1933–1938) udgjorde et særligt problem i den liberale tradition. Hofstadter erkendte i »The American Political Tradition«, at Roosevelt og hans håndgangne mænd på mange punkter var trådt uden for den liberale tradition »for his sense of failure of tradition, his recognition of the need for novelty and daring«. I sin praktiske politik, især den økonomiske, var New Deal generelt et brud med den liberale tradition, især gennem erkendelsen af de økonomiske koncentrationer og ønsket om styring. Teoretisk derimod gav New Deal ikke nogen erstatning for den traditionelle liberalkapitalisme. Der udvikledes ikke nogen ny samfundsideologi til afløsning af den liberale. Det var Hofstadters konklusion, at New Deal havde undermineret de gamle tænkemåder uden at udvikle nye og derfor havde skabt et ideologisk tomrum, der ikke var meget bedre.²⁷

I »The Age of Reform« uddybede Hofstadter sin opfattelse af New Deal som et markant brud i den liberale tradition. Han anvendte John K. Galbraiths terminologi til klart at udtrykke forskellen; den liberale tradition ville møde organisations- og korporationssamfundet med en umulig »disorganization«, nedbrydning, New Deal med »counterorganization«, opbygning af modsvarende og balancerskabende organisationer, en stærk statsmagt, fagbevægelsen etc. New Deals økonomiske eksperimenter var alle, uanset deres forskelligartede udgangspunkt og virkninger som økonomiske midler, forankret i »reality«, i den samfundsmæs-

²⁷ The American Political Tradition, s. xxxvi og afsnit 12.

sige virkelighed. New Deal havde helt vendt op og ned på forholdet mellem de liberale og de konservative. Hidtil havde det været den amerikanske konservatismes store styrke, at den kunne afvise de liberales politiske program med hårde kendsgerninger, mens de liberale havde været henvist til — en undertiden ganske vist indflydelsesrig — indignation, uden evne til at udvikle et alternativt politisk program, der kunne afhjælpe uretfærdighederne i samfundet. Under New Deal var det de liberale, der havde den realistiske politik og løsningerne på problemerne, og det var de konservative, der var henvist til indignation og politisk nostalgi.²⁸

Richard Hofstadters syn på New Deal i »The Age of Reform« var således mere positivt end i »The American Political Tradition«. New Deal havde accepteret korporationssamfundet og søgt at styre det og underkaste det demokratisk kontrol, og det var for Hofstadter vejen at gå. Men det næsten entydigt positive syn var også nok så meget en protest mod 1950'ernes liberalisme, der helt i overensstemmelse med den liberale tradition havde en tendens til at skue nostalgisk tilbage, ikke til Jeffersons landbrugssamfund, men til 1930'ernes New Deal i stedet for som New Deal havde gjort det, at tage politisk udgangspunkt i »reality«, der i 1950'erne især udenrigspolitisk var væsentlig forandret i forhold til 1930'erne.²⁹

Hofstadter gjorde det også senere klart, at New Deal kun havde vist vejen fremad, ikke tilbagelagt den. Det afgørende problem for det amerikanske samfund eksisterede fortsat og trængte sig mere og mere på: Hvordan styrer et demokratisk samfund de økonomiske koncentrationer, der er en fare for demokratiet, og hvordan sikrer det en retfærdig fordeling af varer og tjenesteydelser? »At its best, big business will not perform such services. At its worst, it can sustain a class of men who will prevent them from being performed.«³⁰

IV

»The Age of Reform« var en af de mest indflydelsesrige bøger i amerikansk historieskrivning i 1950'erne. Lidt respektløst kan man tale om et historisk hit, præmieret som den blev med Pulitzer-prisen. Men bogen er siden — og især i 1960'erne — blevet udsat for en voldsom kritik. Hovedpunktet i kritikken har været, at der ikke var balance mellem analysen af »status politics« og af »interest politics«. Kritikerne har fremhævet, at reformbevægelserne i langt højere grad, end Hofstadter fremstillede dem, var et oprør mod reelle og væsentlige økonomiske og sociale problemer i samfundet. Hofstadter ville næppe være uenig heri; man må ikke glemme hans mål med bogen, som mere var at skabe historiografisk balance end at give den 'endelige' fremstilling af reformbevægelserne. I sin korte gennemgang fra 1963 af hovedproblemerne i Progressivismen understregede han, at hovedsynspunktet på den progressive bevægelse måtte være at se den som »an attempt to develop the moral will, the intellectual insight, and the political and administrative agencies to remedy the accumulated evils and negligences of a

²⁸ The Age of Reform, afsnit vii, 4, især s. 317 f.

²⁹ Sst., s. 14.

³⁰ Richard Hofstadter, What happened to the anti-trust movement, 1964 — artiklen findes i The Paranoid Style in American Politics (citat s. 237).

period of industrial growth«, og han pegede på de mange reelle politiske problemer, der trængte sig på omkring 1900.³¹

Mere afslørende var det for Hofstadter, at hele tesen om den progressive bevægelse som svar på en statusrevolution hvilede på et yderst spinkelt empirisk grundlag, på kun to undersøgelser: Alfred D. Chandlers undersøgelse af 260 progressive ledere, og George Mowrys undersøgelse af 47 californiske progressive ledere.³² Hofstadter havde altså foretaget en generalisering på nationalt plan ud fra lidt over 300, endog ikke geografisk repræsentative, progressive ledere. Flere senere mindre regionale og enkeltstatslige undersøgelser har vist et andet billede end Mowrys og Chandlers. Richard B. Shermann sammenlignede f. eks. det progressive lederskab i Massachussets med lederskabet i det lokale konservative republikanske parti og konstaterede, at de tilhørte næsten præcis de samme statusgrupper og havde samme baggrund — de var velstillede, veluddannede WASPs.³³

Herfra var der ikke langt til, som Arthur M. Schlesinger jr. har gjort det, at rejse spørgsmålet om begrebet »status« i det hele taget er anvendeligt som analytisk redskab. For hvem lever i et meget mobilt samfund som det amerikanske uden statususikkerhed? De, der klatrer opad, falder nedad, bevæger sig sidelæns eller står stille i den sociale udvikling, vil alle kunne hævdes at lide af statusbekymringer. Så hvis statusbekymringer kan forklare en agrar oprejsning, kan det også forklare modstanden mod en sådan, og begrebet bliver intetsigende. Schlesinger udtrykte det således: »A theory that explains a reaction and its opposite with equal facility does not greatly help in making clear why individuals choose one rather than other«.³⁴

Hofstadter erkendte på mange måder dette i sin revision i 1965 af den artikel om pseudo-konservatismen, hvori han 1954 første gang havde anvendt skellet mellem interesser og status. »Status politics« sagde måske ikke klart nok, hvad han havde ønsket at sige, nemlig at der ved siden af »interests« på den politiske arena fandtes kulturelle og symbolske elementer, som partiloyalitet, etniske og religiøse tilhørsforhold, moralske og intellektuelle traditioner, sociale aspirationer og frustrationer, der var af afgørende betydning for menneskers handlen. At det politiske liv ved siden af fordelingen af materielle goder fungerede som en klangbund for identitet, hvor mennesker søgte at definere sig selv.

I stedet for begrebet »status politics« tenderede Hofstadter nu, selvom det ikke blev sagt explicit, til at anvende et begreb som »the emotional and symbolic side of politics«.³⁵ Men dette var et bredere og langt mere generelt begreb end »status politics«, og det skulle derfor specificeres ud og defineres nærmere i hver enkelt historisk kontekst. De afgørende ikke-materielle faktorer var ikke de samme i

³¹ Schlesinger, anf. arb., s. 301; Richard Hofstadter, *The Meaning of The Progressive Movement*, s. 1–15 i Richard Hofstadter, ed., *The Progressive Movement 1900–1915*, Englewood Cliffs, New Jersey 1963.

³² *The Age of Reform*, s. 145 note 7 og 8.

³³ Richard B. Sherman, *The Status Revolution and Massachussets Leadership*. *Political Science Quarterly* Lxxviii (March 1963). Der er en række tilsvarende undersøgelser, jf. Elkins og McKittrick, anf. arb., s. 325.

³⁴ Schlesinger, anf. arb., s. 311 f.

³⁵ *The Paranoid Style in American Politics*, introduktionen og s. 86 ff.

puritanismens New England og under 1930'ernes New Deal. Med et så bredt begreb som den emotionelle og symbolske side af politik havde Hofstadter derfor forladt ideen om, at der fandtes et enkelt princip, hvorigennem man sammen med det traditionelle begreb »interests« kunne organisere den amerikanske udvikling.

En anden stærk kritik er blevet rejst mod Hofstadters vurdering af »reality«, virkelighed og uvirkelighed i reformbevægelsernes målsætning og programmer. Hofstadter er blevet kritiseret for at have skabt sit billede af Populismens nostalgi og sammensværgelsesteori primært ved at analysere dens retorik, og sit billede af Progressivismens Jeffersonske drøm primært ved at analysere Woodrow Wilson og Louis Brandeis.

Det er kraftigt blevet fremført, at både Populismen og Progressivismen var langt mere *komplekse* bevægelser end Hofstadter vedgik, og at der i store dele af de to bevægelser var en meget stærk og klart realistisk opfattelse af den industrielle og økonomiske udvikling. Mest tydeligt i den del af Progressivismen, der var Teddy Roosevelts og Herbert Crolys New Nationalism, og som Hofstadter stort set ikke beskæftigede sig med i »The Age of Reform«, hvor han reducerede de ideologiske forskelle mellem New Nationalism og Wilsons New Freedom til rene detaljer. Der var i »The Age of Reform« intet blik for den helt klare forskel, der lå i New Nationalisms accept af korporationssamfundet og af politisk styring af økonomien. Omvendt så Hofstadter heller ikke de mange forbindelseslinier, der gik fra New Deal tilbage til den progressive bevægelse, såvel til New Nationalisms økonomiske realisme, som til New Freedoms nostalgi.³⁶

Dette er vel nok i mine øjne det fundamentale angreb på »The Age of Reform«; den giver sine mange fremragende indsigter til trods for et alt for *forenklet* billede af den liberale tradition — såvel den 'gamle', hvis dødsattest den skriver før hjertet holder op med at slå, som den 'nye', New Deal, som den gør voksen alt for tidlig. Men igen: Hofstadter ville korrigere et omvendt skævt billede, genskabe den historiografiske balance. Da han i 1963 fremstillede forholdet mellem Progressivismen og New Deal, skrev han, at New Deal stod i stor gæld til den progressive bevægelse, både moralsk og politisk. Den progressive bevægelse var at opfatte som velfærdsstatens pionerer, de første fortalere for »big government« og for samfundets ansvar for dets borgere. Det var dog næsten at gå til den anden yderlighed.³⁷

Hofstadters hovedtese i »The American Political Tradition« var som nævnt, at den amerikanske historie i sin grund havde udviklet sig i et »common climate of opinion«, bevægelser og personer imellem. Denne indsigt — og for Hofstadter var den kun det — blev i 1950'ernes USA taget op af mange historikere og udmøntet i en *teori* om den amerikanske udvikling, den såkaldte »consensus«-skole.

Et af »consensus«-historiens hovedværker var Harvard-professoren Louis Hartz' »The Liberal Tradition in America«, fra 1955.³⁸ Hartz så det amerikanske sam-

³⁶ Schlesinger, anf. arb., s. 302 f.

³⁷ The Meaning of The Progressive Movement, s. 15.

³⁸ Louis Hartz, The Liberal Tradition in America, New York 1955.

fund som et grundlæggende liberalt samfund (— og vendte dermed ideen i »The American Political Tradition« på hovedet) skabt i mødet mellem europæiske liberale ideer og et nyt åbent kontinent, uden feudale traditioner. At det amerikanske samfund var grundlæggende liberalt betød ikke, at der ikke var konflikter i dets historie, men at disse konflikter fandtes *indenfor* den liberale tradition. Udfra denne synsvinkel gennemgik Hartz hovedkonflikterne i den amerikanske historie — Federalister mod Antifederalister, Borgerkrigen, Populismen, Progressivismen, New Deal. Hvis man tager Borgerkrigen som et eksempel, forklarede Hartz denne, den største konflikt i hele USAs historie, udfra Sydstaternes ønske om at bevare en økonomisk og social institution, slaveriet, som umuligt kunne forenes med landets liberalisme. Men han fastholdt, at Sydstaterne egentlig var lige så forankret i amerikansk liberal tankegang som Nordstaterne, og at Borgerkrigen i virkeligheden viste den liberale idé styrke og vitalitet.³⁹

Teorier af denne type — omend her ikke ydet fuld retfærdighed — på et så væsentligt sammenbrud i de amerikanske politiske institutioner, som Borgerkrigen var, var klart utilfredsstillende for Hofstadter. Det kan hænde, skrev han i »The Progressive Historians«, at de ideologiske forskelle mellem parterne var små — hvad han dog ikke mente — men der var ikke desto mindre en krig, der skulle forklares. Og krige forklares ikke med enighed.⁴⁰

»Consensus«-ideen, som den fandtes i »The American Political Tradition« og »The Age of Reform«, havde været et forsøg på at afgrænse konfliktproblemet i amerikansk historie. Det havde ikke været Hofstadters mening, at denne idé skulle drives for langt og udvikles til et princip eller en dækkende teori for amerikansk historie. Hartz og andres videreudvikling i den retning, fik Hofstadter til endnu en gang at tage stilling til sine egne ideer i et forsøg på at klargøre yderligere, at »conflict and consensus require each other and are bound up in a kind of dialectic of their own.«⁴¹

Hofstadter skitserede, hvad han kaldte »comity«, et vanskeligt oversætteligt ord, der dækker anerkendelse af legitimiteten i modpartens interesser. Den amerikanske historie var, mente han, præget af forskellige grader af »comity«. I 1780'erne, da Forfatningen skabtes, var der høj grad af »comity« (med baggrund i de fælles revolutionserfaringer), der gjorde det muligt at overvinde den dybe politiske uenighed. Omvendt var det i 1850'erne, hvor der skete et stadigt fald i »comity«, der til sidst resulterede i Borgerkrigen.⁴² Tanken er uklar og lidet overbevisende, for hvad er »comity« i så fald andet end et negativt af konfliktintensiteten? Men den er udtryk for Hofstadters bestandige selvkritik og eksperimenteren med nye begreber, der skulle give klarhed og indsigt.

Hofstadters indflydelsesmæssige højdepunkt var 1950'erne. De sidste år var en tid præget af tilbagetog. Han måtte revidere sit begreb »status politics«, og sin fremstilling af Populismen og Progressivismen som konservative bevægelser, og han måtte advare mod at overdrive anvendelsen af sin egen »consensus«-indsigt.

³⁹ Sst., kap. 6 og 7.

⁴⁰ The Progressive Historians, s. 460 ff.

⁴¹ Sst., s. 468.

⁴² Sst., s. 450 f.

1960'erne var også en tid præget af dyb politisk pessimisme. Det håb, Hofstadter havde næret til Stevenson og Kennedy og til en fornyet liberal traditions evne til påny, som i 1930'erne, at begynde løsningen af landets problemer,⁴³ forsvandt med mordet i Dallas og krigen i Vietnam. Uddannelsessystemets, for Hofstadter at se, stigende anti-intellektuelle tendens og universiteternes studenteroprør i 1968 fjernede hans tro på, at — om ikke andet — så havde den realistiske og fordomsfri liberalisme her en bastion.⁴⁴

I 1940'erne, 1950'erne og begyndelsen af 1960'erne havde han troet at kunne afsløre den liberale tradition, dens legender og myter og derigennem bane vej for en ægte reformpolitik, der kunne løse de stadig mere presserende problemer. Det håb havde han ikke umiddelbart før sin død i 1970. De konservative bindinger, myter og institutioner syntes for stærke til at lade sig overvinde, men på den anden side ude af stand til på egen hånd at løse det amerikanske samfunds problemer. »The nation seems to slouch onward into its uncertain future like some huge inarticulate beast, too much attained by wounds and ailments to be robust, but too strong and resourceful to succumb«.⁴⁵

⁴³ *Anti-Intellectualism in American Life*, s. 221 ff.

⁴⁴ Elkins og McKittrick, *anf. arb.*, s.348; Richard Hofstadter, *Reflections on Violence in the United States*, s. 3–43 i Richard Hofstadter og Michael Wallace, eds., *American Violence. A Documentary History*, New York 1971; *Anti-Intellectualism in American Life*, part v.

⁴⁵ *Reflections on Violence*, s. 43.